

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

Beseda o glavni skupščini

Iz »Učiteljskega tovariša« in deloma po dnevnem časopisu je slovensko učiteljstvo v glavnem že obveščeno, kako in kaj se je godilo dne 20. in 21. avgusta na našem najvišjem organizacijskem forumu. Ob navzočnosti skoraj treh tisočev učiteljskega, izmed katerih kakih 500 delegatov, je opozicijska manjšina, sestojala iz približno 130 delegatskih članov, dva dneva ovirala vsako stvarno delo ter povzročila razpust skupščine, ko so bile komaj izvršene vse potrebne formalnosti za redni potek stvarnega dela. Paziti smo se morali, da si je večina tako rekoč z angleško potrpežljivostjo in v potu svojega obraza, mimo vseh izzivanj in v satanskem hrupu opozicije, po celodnevem postu priborila formalne pogoje za začetek stvarnega razpravljanja.

Dne 25. septembra naj bi se torej delo nadaljevalo tam, kjer ga je zapoved policijskega komisarja prekinila 21. avgusta.

Minilo je od tistega dogodka že 20 dni, a vtis neugodja, ki ga je zlasti nam Slovencem zapustil, se še vedno noče ublažiti. Takih metod Slovenci nismo vajeni ter — upamo vsaj, — da se jim ne bomo nikdar privadili. Človek, ki je vajen gentlemenskega parlamentarnega nastopanja, se čuti v navzočnosti sličnega divjanja kulturno, moralno in estetsko ponižan in užaljen. Kljub temu, da skusamo razumeti tako osebne kakor stvarne momente, ki nam pojasnjujejo in deloma tudi opravičujejo podobne izbruhe, odklanjamo Slovenci odločno in z največjim notranjim odporom tak »parlamentarizem« svojih južnjaških tovarišev. Na svojih zborovanjih priznavamo samo en kriterij in to je boljši in prepričevalnejši argument, ki si ga po prosti osebnosti odločimo v osvojitvi in zagovarjanju. Za tak argument je pa treba parlamentarne in demokratične kulture zborovalcev, sicer se izpridijo vsaka skupščina v terorizmu, bodisi večine nad manjšino ali pa manjšine nad večino, kakor se je n. pr. zgodilo to na naši letošnji glavni skupščini.

Poleg te formalne strani tega vprašanja ne smemo pa pozabiti in zapostavljati še druge, nič manj važne stvarne strani. Ob sedanjem ustroju naše organizacije pomenja vsakoletna glavna skupščina najvišjo in najbolj avtoritativno enunuciacijo vsega jugoslovanskega učiteljskega ljudskih šol. Vsa naša javnost je in mora biti zainteresirana, kaj ji ima sporočiti njeno učiteljstvo vsako leto o stanju osnovne ljudske izobrazbe in vzgoje v naši državi, zato prislusne našim izjavam z vso potrebno pozornostjo, kajti narod, ki se ne briga za svoj naraščaj, bo prišel prej ali slej pod kolese skrbnejših in kulturnejših ljudstev in bo nepopravljivo zaostal v splošnem svetovnem razvoju. Čim globlje in resneje razumeva učiteljstvo svojo nalogo in dolžnost napram javnosti, tem bolj izčrpno, premišljeno in odgovorno se bo glasilo njegovo poročilo, s katerim se obrača vsako leto na javnost. Po tem poročilu se ravna tudi upoštevanje učiteljskega, njegove potrebnosti in njegovega ugleda. Kdor ne izgubi niti za trenutek iz vida vseh teh momentov, se bo znal obvladati tudi v najkritičnejših položajih in varovati tako svojo osebno kakor tudi čast vsega svojega stanu. Stvar, ki jo učiteljstvo mora dostojno zastopati in varovati, ni take narave, da bi jo smel kdor koli in v kateri koli situaciji omadeževati s kulturnega delavca nevrednim postopanjem. Kdor sebe ne obvlada, more še toliko manj vzgajati druge, zato meče tako nedisciplinirano izzivljanje dokaj čudno luč na učitelje kot vzgojevalce narodnega naraščaja.

Opozicija se je letos docela prepustila svojim nediscipliniranim instinktom, prepredila je zato vsako stvarno razpravljanje na skupščini, in jugoslovanska javnost zaman čaka, kaj ji imajo sporočiti učitelji in vzgojitelji njene mladine.

Ker imamo tu opraviti skoraj z rednim pojavom na naših glavnih skupščinah, kajti na ogromni večini dosedanjih zborovanj je bilo onemogočeno delo prav zaradi neparlamentarnega temperamenta nasprotnih si struj v udruženju, stojimo zlasti Slovenci pred neizbežno nalogo, najti pot in način, da se v bodoče izognemo takim ponižujočim in nedostojanstvenim pojavom. S svojimi parlamentarnimi običaji ne pridemo Slovenci sploh do besede. Vse, kar koli bi mi lahko doprinesli k boljši izgraditvi celokupne organizacije, za kar bi s svojimi mnogoletnimi izkušnjami na vseh področjih šolske in vzgojne organizacije pomagali v skupnem delu, ostane neizrečeno ali se pa izgubi v trušču skupščinskih anomalij.

Ker se bodo v letošnjem šolskem letu na novo pretresala pravila našega udruženja, bomo morali ob novem konceptu upoštevati zlasti to žalostno dejstvo in zagotoviti učiteljskemu stanu iz tega temelja oni ugled, ki mu je za vršitev njegove misije v naši javnosti neobhodno potreben.

Govor predsednika Ivana Dimnika na glavni skupščini JUU v Zagrebu

Po kratkem uvodu, ki se je tikal predvsem hrvatske zgodovine je prešel tovariš Ivan Dimnik v svojem govoru na sledeča izvajanja:

Kakor je bilo velikega pomena, da so se zastopniki narodnega učiteljstva iz vse države preteklo leto zbrali v carskem Skoplju, da se poleg razpravljanja o svojih stanovskih vprašanjih poklonijo spominu borcev za osvobodjenje in neodvisnost srbske zemlje in naroda, tako izvršuje učiteljstvo ljudskih šol tudi letos svojo nacionalno misijo: klanja se spominu borcev za vzdrževanje, osvobodjenje in napredovanje hrvatskega naroda na teh tleh in počasti njegove zgodovinske svetinje.

Kot vzgojitelji narodne mladine vsega naroda se zavedamo, da je treba spoštovati svetinje, v katerih je prišel do izraza najgloblji občutek narodne misli in individualnosti ter vsaditi spoštovanje do njih v srca mladine iz vseh delov naše države, v srca zadnjega našega državljanca, da jih spoštuje kot svoje, kot skupne svetinje vsega našega naroda.

Učitelji ljudskih šol se zavedajo zgodovinske važnosti sedanjega časa in smatrajo za svojo dolžnost, da s čuvanjem vseh zdravih narodnih individualnosti krepijo narodno moč in vse njene zdrave osnove s tem, da seznanijo bodoče naše državljanke s kulturnimi in zgodovinskimi svetinjami hrvatskega, srbskega in slovenskega dela našega naroda, da s tem pomagajo k medsebojni krepitvi in duhovnemu zbliznanju.

Verni načelu naše stanovske deklaracije: da smo učitelji vsega in ne samo enega dela naroda in da smo stan, ki spaja in ne razdvaja narod in da hočemo vedno deliti usodo s svojim narodom — bomo spoštovali in negovali zdrave individualnosti hrvatskega, srbskega in slovenskega naroda, globoko prepričani, da samo iskren Hrvat, iskren Srb in iskren Slovenec more biti tudi iskren Jugoslovane.

Zavedamo se zgodovinske vloge učiteljskega in vzgojiteljskega poklica ter dolžnosti, da tem potom ustvarjamo lepšo bodočnost naroda.

Edinstvo učiteljskega stanu spada med najtrdnjše temelje narodne sloge in državne neodvisnosti.

Naši tovariši, učitelji hrvatskega naroda so kot domačini sprejeli medse učiteljske zastopnike iz vse naše države s staro svojo gostoljubnostjo, da tako ponovno s srbskim in slovenskim učiteljstvom manifestirajo svojo stanovsko solidarnost in stanovsko edinstvo. Solidarni s srbskim in slovenskim učiteljstvom v složnem sodelovanju, izdelujejo temelje skupnega prosvetno šolskega in stanovskega življenja in progressa, odločno in solidarno branijo zdrave temelje stanovske parlamentarne demokracije in neodvisnosti. Ko zavedno in odločno branijo razvoj in napredek prosvetnega in gospodarskega življenja napram potrebam in razmeram svojega naroda, čuvajo verno tudi skupne interese prosvete, šole in učiteljskega stanu, nedotakljivost stanovskega edinstva in neodvisnosti.

Globoko prepričan, da je medsebojno stanovsko sodelovanje najkrepkejši temelj za napredek stroke, ki ji mora stan služiti, to je progressu šole in prosvete med narodom in v državi, smo še globlje prepričani, da je stanovsko edinstvo narodnega učiteljstva najkrepkejši temelj in najprirodnejša pot k narodnemu zbliznanju in sporazumnemu skupnemu državnemu življenju.

SPLOŠNA PROSVETNA POLITIKA

Osemletno šolanje.

Učitelji ljudskih šol čutijo v pogledu splošne in prosvetne politike, da je uvedba obveznega osemletnega šolanja v vseh krajih naše države najaktualnejši problem, in zato ga je naša organizacija postavila na dnevni red vseh sekcij in pa tudi glavne letne skupščine.

Znan je izrek nemškega državnika Bismarcka, ki je tipično in pomembno karakteriziral odnošaje šole in vojske po zmagi nemškega orožja z besedami: »Učitelj je zmaga!« Hotel je reči: »Šola je zmaga!«

Tako kot učitelji, kakor tudi kot rodoljubi se moramo danes vprašati, ali bo tudi naša šola zmaga?

Pogled preko mej naše domovine kaže, da imajo vse moderne države uvedeno najmanj osemletno obvezno šolanje. Naša država — čeprav ima tako šolanje vzakonzirano — ga ni izvedla. Sistem višje narodne šole se mora smatrati za neuspešen.

Obvezno osemletno šolanje ni danes za nas samo šolsko vprašanje, nego postaja državno in narodno vprašanje, tako v pogledu narodne obrambe kakor tudi v pogledu vzdrževanja in napredka gospodarske tekme z ostalimi državami.

Učiteljstvo mora zaradi tega v polni meri razumeti besede bivšega prosvetnega ministra gospoda Grola, ki je v »Narodni prosveti« v članku »Ali pomenja danes štiriletno šolanje neko usposabljenje za današnje potrebe?« Napisal je sledeče:

»V dobi motorizirane vojne sile, v dobi motoriziranega gospodarstva bi bilo zelo žalostno misliti, da moremo še vedno samo s štiriletnim šolanjem otrok do 11. leta ostati svobodni narod, sposoben ohraniti svoje mesto v svetu.

Vsaka ura, ko puščamo narod v današnjem položaju, otežkoča brižne izgleda bodočnosti. Ono, kar prihaja, ni več daljna bodočnost, nego je zelo blizu. Ko pride do tega, da se narod čuti nižji, gospodarsko in kulturno inferioren, je samo še en korak do tega, da se čuti tako tudi duševno. Za velike narode pomenja prosvetljenost vprašanje moči in tekme, za male narode je to pogoj obstanka.

Zato je treba danes povsod in v vsakem kraju ponavljati, da pospešitev narodnega izobraževanja pomenja za nas — »biti ali ne biti«.

Revizija učnega načrta.

Rekel sem, da sistem z višjo narodno šolo ni uspel. Preteklo leto se je že naglašalo, da je treba ljudsko šolo najtesneje povezati z interesi narodnega življenja in žive domovine. Ker tvorijo večino našega naroda kmetje in delavci, je treba ljudsko šolo postaviti predvsem v službo potreb teh slojev našega naroda. Predpogoj je ideološka orientacija učiteljskega, t. j. dobro spoznavanje potreb kmeta in delavstva in spoznavanje psihe kmetko delavskega otroka.

Domorodnostni pouk je princip ljudske šole, ki se ne da unificirati, ako se hočejo ohraniti kulturne in ostale svetinje vsakega kraja in obdržati prave zdrave in življenjske individualnosti vsakega naroda in tako povečati odporna sila celote.

Državljska vzgoja in državljanski nauk.

V najtesnejši zvezi z vprašanjem revizije učnega načrta in programaj je problem sistematike zdrave državljanske vzgoje in državljanskega pouka. To ni samo vprašanje vseh kategorij in vrst šol, nego je tudi problem splošnega narodnega izobraževanja.

Daleč smo od zahteve kakega fašističnega sistema državljanske vzgoje in pouka, ravno nasprotno, občutimo potrebo zdrave državljanske vzgoje in pouka kot predpogoj in osnovo za zdravo demokracijo in kot solidno bazo za široke državljanske svobode.

Vzgajanje mladine v državljanski zavesti, odgovornosti in dolžnosti napram celoti, kakor tudi o pravicah v tej celoti je aktualen problem, ki mu morajo služiti ne samo vse vrste šol, nego tudi vse ustanove za narodno izobraževanje.

Šolski otrok.

Glavni objekt narodne šole je šolski otrok. Zanj se je treba še posebej brigati.

Brezpogojno je potrebno preprečiti izkoriščanje šolskih otrok za fizično delo. Izvesti je treba socialno zdravstveno zaščito otrok in zagotoviti popolno brezplačno šolanje in oskrbovanje učencev s šolskimi potrebčinami. Treba je ustvariti vse predpogoje za svobodo otroka v šoli, da se lahko razvijejo vse sposobnosti in moči, ki počivajo v njem.

Demokracija in avtonomija prosvete.

Svoboda šole in neodvisnost šolske organizacije sta najvažnejša principa za dobro ureditev prosvete in šolskega napredka.

Z današnjo šolsko organizacijo je v marsičem oviran pravilen razvoj šole in tudi učiteljevo delo. Avtonomija šole je potrebna za uspešno in plodno delo, zato tudi zahtevamo, da se prosveta in šola ločita od faktorjev, ki jo ovirajo v svobodnem razvoju. V prvi vrsti je potrebno, da se prosvetna uprava loči od upravno policijske oblasti.

Za hitrejšje reševanje šolskih potreb in vprašanj z ozirom na osebne lokalne prilike je potrebna tudi dekoncentracija prosvetne oblasti.

Demokratizacija šole je treba izvesti tako, da se sedanji individualistični in birokratski sistem prosvete uprave zamenja z demokratskim odločanjem vseh faktorjev, ki so direktno zainteresirani pri šolanju otrok in napredku šole. Sodelovanje zastopnikov učiteljskega in proforskega udruženja ter prosvetnih delavcev je treba zagotoviti povsod, kjer se rešujejo šolski in prosvetni problemi. Ta princip se ni upošteval pri zadnjem imenovanju članov prosvetnega sveta.

Za pravilno funkcioniranje in neoviran napredek šolstva je potrebno, da so zastopniki šolstva v vseh zakonodajnih in avtonomnih korporacijah.

Čeprav se je v pogledu ekonomske neodvisnosti in vzdrževanja šole v zadnjem času mnogo naredilo, vendar še ni rešeno vprašanje zidanja in vzdrževanja narodnih šol. Zaradi tega je potrebno, da učitelji kot poedinci kakor tudi kot organizacija s svojo privatno iniciativo pripomoremo h končni rešitvi tega vprašanja.

VSEBINA:

Beseda o glavni skupščini.
Govor predsednika Ivana Dimnika.
Vsi v organizaciji.
Reorganizacija kmečko - nadaljevalnih šol.
† Rajku Justinu v spomin.
LISTEK: Priporočeno pismo.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

PERSONALNA PROSVETNA POLITIKA

V pogledu personalno prosvetne politike je udruženje branilo načelne, moralne in pravne temelje, ki jih je soglasno odredila skupščina v Sarajevu.

Izogibalo se je tega, da bi udruženje postalo biro za službe in osebne koristi in se navajalo članstvo, da se varuje ponižujočih posredovanj laičnih oseb v stanovskih zadevah in da odklanja kvarno mešanje nešolskih faktorjev v personalne prosvetne zadeve.

Zahtevalo je, da pridejo na odločujoča mesta prosvetne uprave samo ljudje neospornjene poštenja, ljudje, ki imajo poleg najboljših strokovnih tudi posebne neospornjene moralne kvalifikacije.

Z zadovoljstvom moramo ugotoviti, da se je personalna prosvetna politika v zadnjem času obrnila na bolje.

S prihodom sedanjega gospoda prosvetnega ministra se je tudi v pogledu napredovanja stanje mnogo zboljšalo. Gospod minister je odredil za napredovanje sestavo rangne liste, po kateri se mora odslej postopati. S tem je doseženo, da ne bodo napredovali mlajši pred zaslužnejšimi starejšimi. Zgniti je moral kvarni protekcionizem, prenehalo je demoraliziranje učiteljstva in rušenje učiteljskih karakterjev ter se je okrepila vera v državno upravo in pravičnost.

Samo zadovoljen učitelj more prav vršiti svojo službo.

Vse učiteljstvo je toplo pozdravilo besede sedanjega prosvetnega ministra, ko je pri prvem srečanju z zastopniki učiteljskega udruženja rekel: »da samo zadovoljen učitelj more vršiti svojo službo tako kot se od nje ga zahteva.«

S tem je gospod prosvetni minister jasno označil smer personalne prosvetne politike.

Toda potrebe učiteljstva in pogoji za popolno zadovoljnost so večji, ker so narodni učitelji tekom let izgubili mnogo pravic in pridobitev, ki bi se jim morala povrniti, da bi zavladalo popolno zadovoljstvo med učiteljstvom in s tem tudi redno in dobro funkcioniranje prosvete.

Stalnost učiteljstva na službenem mestu.

Z omejitvijo premetstev po službeni potrebi se je prešlo na boljše personalno prosvetno politiko. Učiteljstvo z vso pravico pričakuje, da se pojde še dalje ter da se reparirajo tudi premetstve po službeni potrebi iz prejšnjih časov — posebno socialno prizadetim učiteljem in njihovim rodbinam, kakor tudi premetstve funkcionarjev JUU.

Za izvršitev čim boljšega in objektivnega razporeda učiteljstva po šolah je potrebno komisijsko izvrševanje letnega razporeda po prošnjah, po zakonskih predpisih, kvalifikacijah in socialnih potrebah, a premetstve po službeni potrebi naj se omejuje samo na ugotovljene šolske potrebe in disciplinske sklepe. V komisijah za učiteljski razpored naj bi učiteljstvo sodelovalo potom svojih izvoljenih zastopnikov.

Nemogoče si je zamisliti popolno stabiliziranje personalne in prosvetne politike, ako se ne vrne in uzakoni stalnost učiteljstva na službenem mestu.

Avtomatično napredovanje.

Učiteljstvo želi zagotovitev svojega napredovanja. To se bo doseglo z izvajanjem zakonske odredbe in s pravilnikom za napredovanje prosvetnih delavcev. Tako bo vsak učitelj vedel, kateri je po vrstnem redu in kdaj bo napredoval. Jugoslovensko učiteljsko udruženje je v sporazumu z ostalimi prosvetnimi stanovskimi organizacijami predložilo ministrstvu načrt takega pravilnika za prosvetno stroko.

Učiteljstvo želi, da tudi ono kot ostale stroke državnega uradništva dobi V. skupino pod istimi pogoji kot prejšnje skupine.

Popolna rešitev tega vprašanja se ne more izvesti dokler se z zakonom ne vrne učiteljstvu avtomatično napredovanje.

Enakopravnost in ukinitve celibata za učitelje.

Verni načelom deklaracije stanovske politike JUU in popolne zaščite ter upoštevanja državljanskih pravic učiteljstva, smatramo,

da je nujno potrebna ukinitve celibata za učitelje narodnih šol in povrnitev popolne svobode izbiranja zakonskega druga, ki jo uživajo vsi ostali državljani kraljevine Jugoslavije.

Za popolno zadovoljstvo in enakopravnost učitelje je potrebno, da se njihovo delo v šoli enako ocenjuje in pa tudi enak plača kot pri vsem ostalem učitelstvu. Zaradi tega naj se popolnoma izenačijo žene učitelje v vseh pravicah z ostalim učitelstvom.

Gmotne zahteve učiteljstva.

Zadovoljstvo učiteljstva ni odvisno samo od moralnega in pravnega zadovoljstva, nego je odvisno tudi od ekonomskega socialnega zadovoljstva in zadovoljstva v materialnem pogledu. Z zadovoljstvom lahko vrši svoj posel samo učitelj, ki se popolnoma posveti svojem službenemu in vzgojiteljskemu poklicu pri mladini in narodu.

Zavedamo se, da je treba dati državi vse kar je potrebno za napredek in obrambo in da je potrebno, da se tudi učitelstvo žrtvuje za državo. Toda zavedamo se, da smo tudi učitelji del naroda in da je blagostanje naroda blagostanje države, preskrba in zadovoljstvo naroda preskrba in zadovoljstvo države. Zaradi tega po vsej pravici zahtevamo, da se učitelstvu gmotno omogoči primerno življenje in da se po potrebah in prilikah regulirajo in zvišajo naši prejemki.

Učiteljski naraščaj.

Veliki naš kralj Peter I. Osvoboditelj je rekel zastopnikom učiteljskega združenja 1903. leta sledeče značilne besede: »Kot najnujnejše in najvažnejše so nam potrebni močni moralni karakterji in krepke vrline, ker brez tega ni napredka, ni zdravega življenja; kakršni bodo učitelji, taka bo mladina, a kakršna bo mladina, takšen bo narod in njegova bodočnost!«

Zato tudi mi danes dvigamo glas za svojo mladino, za svoj učiteljski naraščaj in zahtevamo zanj namestitve, a za naš narod neobhodno izvedbo osemletnega obveznega šolanja, da s tem rešimo narodni naraščaj in odvrnemo možnost, da bi v nezaposlenosti propadali moralni karakterji in krepke vrline narodnega učiteljskega naraščaja, in skrbimo, da ne propade njegova vera v državo — in tudi v sebe.

Novela k zakonu o narodnih šolah.

Prihodnje leto bo 10-letnica, odkar je stopil v veljavo zakon o narodnih šolah.

V tem času je sicer doživel nekaj sprememb. V njem so dobre določbe, ki še niso mogle biti izvedene, toda zakon sam je otrok svojega časa.

Progres gre naprej in zato je potrebno, da se v duhu demokracije, ki bo bolj zdrava osnova, reformira tudi prosvetno zakonodajstvo. Vsiljuje se resnična potreba novele k zakonu o narodnih šolah in o uradniškem zakonu. V teh dveh naj bi se realizirale iznesene želje in potrebe, da se zagotovi zdrav napredek šole in prosvete in omogoči, da bo zadovoljena šola — in tudi učitelj.

IZVEDBA STANOVSKA DEMOKRACIJE.

Sarajevska glavna skupščina je pred 3 leti sprejela ideološko osnovo učiteljskega združenja z deklaracijo o smeri stanovske politike JUU in osnovnih načelih personalne prosvetne politike, ki jih mora braniti in zastopati JUU. Istočasno so bila sprejeta tudi nova pravila JUU, zasnovana na principih najširše stanovske in parlamentarne demokracije.

Demokratski principi in metode so gotovo najboljša pot, ki regulira normalni razvoj in zdrav napredek.

Stanovska parlamentarna demokracija mora ostati odprta, postati način za pravičen razvoj stanovskega življenja in sinteza za glavni smoter, t. j. za izvedbo duhovnih in kulturnih stremiljenj članstva. Potom nje morejo priti vse ideološke struje od izraza. Pravi smisel organiziranega in skupnega dela ostaja v tem, da članstvo potom dela in akcij izživlja svoja prepričanja in razvija lastne moči za dosego smotrov organizacije in aktualnih stanovskih problemov.

Večkrat se je že naglašalo, da naša organizacija ni sama sebi namen. Ona služi prvenstveno interesom narodne šole, čuvanju in dvigavanju narodne kulture, čuvanju pravic ter moralnemu, intelektualnemu in materialnemu napredovanju učiteljskih vrst.

Prižadevanja združenja so šla za tem, da v omenjenem smotru združi vse učiteljstvo v državi k skupnemu sodelovanju na čisto stanovski nadstrankarski osnovi. V pogledu političnih državljskih pravic pušča združenje članstvo svobodo opredeljevanja in dela izven organizacije, toda tudi to delo mora biti v skladu s skupnimi interesi stanu.

Ko prihajamo v združenje, na učiteljska zborovanja in skupščine predvsem kot zastopniki učiteljstva, tedaj moramo že pred vrati pustiti vse vplive in želje, ki izvirajo od izvenstanovskih krogov ter se na skupnih skupščinah čutiti samo kot učitelji, odgovorni edino naši učiteljski vesti, narodu in našim tovarišem — članstvu.

Za prijatelje učiteljstva lahko smatramo samo one, ki dopuščajo, da vprašanja učiteljske organizacije rešujejo učitelji sami, v okviru svojega združenja, legalnim putem in s prepričevanjem članstva. Učiteljstvu naj se pusti, da po svojem prepričanju menja stanovske sklepe in stanje v organizaciji na način, ki si ga je samo predpisalo s pravili.

Zaradi tega moramo obžalovati vsako delo, ki je izvršeno mimo legalnih osnov organizacije, a še posebej obžalovati napad na avtonomijo in neodvisnost združenja.

Stanovska demokracija je najboljša pot, da se postavi učiteljstvo na lastne noge. Ona je tudi najboljša sredstvo za obrambo avtonomije in neodvisnosti organizacije. Učiteljstvo, preizkušano zadnja tri leta in tudi preteklo leto — je ohranilo svojo čast.

Na letošnjih sekcijjskih skupščinah sta se 2/3 zastopnikov sreskih učiteljskih društev odločno izjavili s tajnim glasovanjem za neodvisno stanovsko linijo združenja in s tem za stanovsko parlamentarno demokracijo učiteljskega združenja.

Moč združenja pa tudi moč njenih odborov mora počivati na moči prepričanja in svobodnega opredeljevanja članstva, ker edino v tem primeru ima stalno vrednost.

Uprava združenja je konsekventno čuvala principe stanovske parlamentarne demokracije. Apelirala je na stanovsko zavest, izvajanje enakosti, zagotovitev in spoštovanje svobode zavesti in mišljenja in svobode kritike. Izvajala je princip volitev vseh odborov in delegatov na zagotovljenem tajnem glasovanju in razdelitvi mandatov po proporu.

V kolikor še obstojajo praznine in formalne zapreke za popolno izvedbo stanovsko parlamentarnih demokratskih principov, jih je uprava odstranjevala administrativnim putem in na osnovi dobljenih skupščinskih pooblastil vedno v smislu principov, izraženih v pravilih.

Spremembe pravil JUU.

Izkazalo se je, da je treba pravila tehnično še bolj izgraditi za nemoteno delo stanovske parlamentarne demokracije.

Dasiravno so pravila samo tehnično sredstvo in sinteza duhovnih in kulturnih sprememb stanu in samo instrument za kulturne in stanovske smotre, je potrebno da se ta instrument stalno spopolnjuje.

Zvesti principom stanovske organizacije želimo omogočiti, da se o spremembi pravil izjavijo vse organizacijske edince in članstvo. Potrebno je, da članstvo sprejme in odobri principe na katerih naj se razvija naše stanovsko življenje in tako dobi garancijo za popolno izvedbo pravil. Članstvo naj samo izgradi in izkoristi vse možnosti za idealno stanovsko demokracijo v učiteljski zajednici.

Zato je potrebno, da se o pravilih otvori svobodna razprava v stanovskem tisku ter da se to vprašanje razpravlja v vseh društvih.

Moč naše organizacije mora sloneti na solidarnosti članstva za principe in smotre, ki smo jih priznali kot vsem skupne. S tem se hočejo preprečiti posebne učiteljske akcije, ki samo slabijo učiteljsko stanovsko moč in demoralizirajo učiteljske vrste. Vsa vprašanja stanu moramo izvrševati v stanovski organizaciji.

Nad vsem mora dominirati v pravilih zavest o enotni stanovski organizaciji, ki mora po svojem duhu, karakterju in cilju biti socialna in demokratska, da bi mogla biti kulturna in nacionalna.

Praksa nam je pokazala, da je treba v pravilih še krepkeje naglasiti diferenciacijo in delitev dela, kakor tudi pravico iniciative. Centrala združenja mora prvenstveno služiti šolsko in stanovsko političnim in personalno pravnim vprašanjem šole in učiteljstva. Inicijativno in delo za kulturno prosvetna in socialno gospodarska napredovanja kakor tudi delo za medsebojno materialno pomoč mora preiti na sekcije. Omogočiti je treba večje sodelovanje in odločanje sekcijjskih predstavnikov na centralno poslovanje.

V spremembi pravil je treba poglobiti vse principe stanovsko parlamentarne demokracije. Omenja se tudi potreba poglobitve sistema tajnega glasovanja in proporcionalnih volitev, svoboda govora, porotni sistem stanovskih častnih razsodišč, referendum, večje pravice iniciative članstva in drugo.

Nesporazumi in premalo intenzivno delo v društvih prihaja največ zaradi nezadostne poučenosti članstva o jedru problema in aktualnih vprašanjih. Zato bi bilo potrebno, da vsak član redno prejema vsaj eno od stanovskih glasil JUU.

Na teh osnovah moramo zgraditi naše združenje in naše stanovsko življenje.

Dalje je predsednik Dimnik govoril o odnosih v javnosti in o mednarodni pedagoški in stanovski akciji, pri čemer je naglasil potrebo našega nadaljnjega sodelovanja v internacionalni zvezi učiteljskih organizacij v Parizu. Zlasti je poudaril veliko nalogo učiteljstva za okrepitev vseslovske vzajemnosti in dvigavanja vseslovske zavesti in potrebe kulturnega spoznavanja slovanskega pedagoškega sveta.

Iz tega razloga je združenje letos kot prvo očrtalo v posebni izdaji »Pedagoško Češkoslovaško«. Glavni odbor je sprejel iniciativno in misel naših tovarišev, narodnih učiteljev hrabrega demokratskega češkoslovaškega naroda za tesnejše sodelovanje češkoslovaškega in jugoslovskega učiteljstva in osnovanje »Učiteljske male antante«. Veruje, da bo tudi današnja skupščina potrdila ta sklep in sprejela idejo bratske slovanske vzajemnosti in sodelovanja.

Svoj govor je zaključil s sledečimi besedami: To so pota in cilji našega združenja in pri otvoritvi osemnajste glavne skupščine želimo, da v našem lepem Zagrebu, v središču hrvatskega naroda in v srcu hrvatske zemlje današnja skupščina v polni svobodi, v kateri se mora vzgajati mladina in narod, rešuje svoje probleme, da bo občutilo uspeh tega dela celokupno javno življenje kot močan pokret za dobro našega naroda, domovine in našega ljubljenega kralja.

Vsi v organizacijo

Ob začetku nove poslovne dobe po sreskih društvih pričujemo zanimivo **tajniško poročilo**, ki ga je podal na petem zborovanju sreskega učiteljskega društva Lendava, dne 18. junija 1938., v Veliki Polani tov. France Križanič.

Naše društvo ima danes 68 članov, to so tri petine vsega učiteljstva v srezu. Dve petini je neorganiziranih. Če bi imelo učiteljstvo zasiguran pravi eksistenčni minimum, če bi bil učitelj — prosvetni pionir — neodvisen od vsakokratnih političnih sprememb, če bi imel učitelj — javni prosvetni delavec — vsa potrebna sredstva in vire za svoje delo in tudi za nadaljnjo izobrazbo, bi bilo to število upravičeno. Toda vsega naštetega nimamo, kajti marsikaj, kar smo že imeli, smo izgubili (stalnost). Zato se moramo ponovno boriti za vse izgubljeno in pa za vse ono, kar bo napravilo učitelja posameznika zadovoljnega. To pa je eksistenčni minimum, stalnost na službenem mestu in velika možnost **svobodnega prosvetnega dela** in nadaljnje izobrazbe. Za vse to se bori naša organizacija. Kljub temu, da zastopa interese vsega stanu, je toliko tovarišev, ki stoje ob strani in borbo samo opazujejo, nekateri so celo popolnoma brezbrizni, so pa tudi taki, ki nam celo nasprotujejo, in taki, ki od časa do časa pristavijo lonček k našemu ognjišču, da se okoristijo s kako društveno ugodnostjo.

Zakaj je toliko neorganiziranih? — V prvi vrsti je tega kriva stanovska nezavednost. Kljub osem in devetletnemu šolanju še nekateri ne morejo in nočejo preceniti vrednosti skupnega dela v organizaciji, ki hoče spraviti stan na njemu primerno višino. Ne vedo, kako prijeten je občutek, da za njimi v potrebi in nesreči stoji na tisoče tovarišev, povezanih z eno mislijo, da mu pomagajo. In pomoči si v nesreči vsakdo želi in tudi nihče ne more trditi, da mu že danes ne visi nad glavno Damoklejev meč, ki se lahko vsak čas utrga.

Pogostoma slišimo: Saj bi bil član, pa ne zmorem visoke članarine pri nizki plači. Resnica je, da naš gmoten položaj ni rožnat. Toda vprašam vas, dragi tovariši, ali se je kdaj dosegel pomemben zgodovinski uspeh brez žrtev? Poglejmo samo kmetske upore in francosko revolucijo, kjer je na tisoče žrtev padlo samo zato, da izvojujejo svobodo svojem stanu. To je samo za primerom povedano! Pa nekdo izmed nas ne bi zmozel 160 do 170 dinarjev za članarino, od katere dobi več kot polovico vrnjene v obliki »Učit. tovariša«, »Popotnika« in »Prosvete«? Vsak preprost delavec redno plačuje svoj članski prispevek, ki je za njegovo plačo dvakrat višji od našega. Pa ne nerga, ker ve, da je v skupnosti moč, ve, da tisoč rok in glav več opravi kot ena sama. Mi pa naj bi bili slabši od delavcev, mi vzgojitelji mladih duš in sol naroda? Nikakor ne! Bodimo zavedni in poskušajmo zvidigniti stanovsko zavest tudi pri neorganiziranih tovariših. Vsak starejši član naj po-

skuša pridobiti novega člana, in to obzirno in prepričevalno. Ne vsiljujmo pa nikar! Potrebujemo kakovost in ne količnost! Želeti bi bilo, da tovariši-člani takoj ob kaki nastavitvi novega tovariša javijo odboru, če bi bil novonameščen tovariš pripravljen vstopiti v društvo in odbor bi ga potem pisмено povabil k vpisu. To bi bilo dobro zato, ker se ne ve, kako je kak nov tovariš razgleden napram organizaciji, — a naš odbor še za enkrat nima gotovine, da bi lahko vabil vsakogar, brez ozira na uspeh. Tovariši pripravniki prejemo v okviru sekcijjskih proračunskih možnosti stanovska glasila zastoj (seveda po prošnji).

Vsakemu pa, ki ga hočemo pridobiti za naše društvo, povejmo naravnost, da društvo ni politična samokolnica, ki bi prevajala koga k političnim dnevnim in malotrajnim uspehom. Kot posamezniki smo lahko strankarji, v šoli in stanovskem društvu pa smo samo učitelji. Mogoče bomo kmalu doživeli, da se bodo poskušali v naše vrste vrniti tovariši s strankarsko in svetovno-nazorsko usmerjenostjo. Zapomnimo pa si: Prekmurjski učitelji smo poklicani, da dvignemo, da zramemo prosveto in narodno zavest Prekmurja s kraji ostale Slovenije. Poklicani smo, da prekmurško ljudstvo še bolj usposobimo, da vzdrži vsakršen pritisk močnih sovinstičnih sosedov — Nemcev in Madžarov. Ali bi zmogli to, če bi postalo naše društvo politična pozornica, kjer bi na zborovanjih premostrivali politične položaje, namesto da bi se pogovarjali o napredku stanu in narodne prosvete. Možen je samo en odgovor: Ne! — Za nas je samo ena politika — stanovsko prosvetna politika. Pereče vprašanje vseh društev in tudi našega so zborovanja. Da so slabo obiskana kot današnje je vzrok v komodnosti članov, ki ne žrtvujejo malo daljše poti do zborovalnega kraja. Pritožujejo se tudi radi dnevnega reda in predavanj. Dnevni red in predavatelje določa odbor v smislu zborovalnih sklepov. Če teh sklepov ni, mora odločiti sam odbor in ta ne more ugoditi posameznim željam članstva. Redkokateri član pove kakšna predavanja bi želel, sploh nobenega pa ni, ki bi se javil in prevzel kako predavanje. Da se poživijo zborovanja, bodo vsi člani prejeli v začetku novega poslovnega leta posebne anketne pole z vprašanji, na katera naj odgovore in polo nepodpisano vrnejo odboru. Iz dobljenih predlogov se bo sestavil cikel predavanj za vse leto, če le mogoče iz šolske prakse, tako, da bo tudi pri tem doseženo načelo uporabnosti in strnjivosti. Lahko bi se organiziralo po dvoje predavanj za eno zborovanje. Prvo bi bilo praktično, drugo pa bi imelo splošno izobrazbeno vsebino. Poskušalo bi se lahko s celodnevni zborovanji, kjer bi se poglobili družabni odnosi tovarišev tudi z onimi iz oddaljenih šol.

Z medsebojnim spoznavanjem in medsebojno zaupnostjo se krepčujemo za skupno delo za procvit stanu in naroda!

Reorganizacija kmečko-nadaljevalnih šol

Kraljevska banska uprava namerava reorganizirati kmečko-nadaljevalne šole. Da bo reorganizacija čim boljša, je potrebnih čim več predlogov.

1. **Uvedba obveznega posečanja.** Doslej so kmečki mladeniči prostovoljno vstopali v kmečko-nadaljevalno šolo. Običajno so jo posečali le oni, ki so imeli resnično veselje do izobrazbe. Zalibog pretežni del kmečke mladine ni tako idealen. Oni, ki bi bili pouka najbolj potrebni, ne pridejo v šolo. Že to dejstvo govori za uvedbo obveznega obiska. Nekateri ugovarjajo prisilnemu obisku, češ: doslej so prihajali v šolo mladeniči, ki so iz lastnega notranjega nagiba sledili pouku, če pa uvedemo obvezni obisk, bo prišel v šolo tudi dobrušen del takih, ki bodo povzročali v šoli le nered in nemir. Toda ugovor ne drži. Če bo kmečka mladina vedela, da je posečanje obvezno, bo šolo obiskovala z večjim respektom kakor sedaj, ko mnogi izrabljajo okoliščino, da se mora učitelj boriti za vsakega posameznika, če noče, da ostane sam. Sicer pa tudi v ljudski šoli ni šlo brez obveznega, prisilnega obiska in še danes bi šolo posečalo le 25 do 50 % otrok, če bi bil obisk prostovoljen. Nadalje moramo omeniti, da so izdatki za kmečko-nadaljevalne šole dosti veliki, zato je boljše, če obiskuje šole 100 % kmečke mladine, kakor samo 10 do 20 %. Izdatki ne bodo nič večji. Razspanje narodnega premoženja pa je, če obiskuje šole 10 %, a 90 % mladine ostaja doma. Vsi stanovi prednjačijo kmetskemu v naobrazbi. Tudi obrtniki imajo obvezne strokovno-nadaljevalne šole, le kmet mora biti zadovoljen z ljudsko šolo. Vsa navedena dejstva jasno govore za uvedbo obveznega šolanja za vso kmečko mladino v starosti od 16 do 21 let. Najprej naj bi se uvedla krajevna obveznost, t. j. da je primorana obiskovati šolo mladina v onem kraju, kjer je šola že ustanovljena, oziroma kjer se ustanovi. Ko bo pa na razpolago dovolj sredstev, pa naj se uvede splošna obveznost.

2. **Zaradi ogromne snovi**, ki jo naj obdela kmečko-nadaljevalna šola, predlagam dvoletno šolsko obveznost, t. j. dve zimi od oktobra do marca, letno 100 do 140 ur. V tem času lahko predela učitelj najvažnejšo in najpotrebnejšo snov.

3. **Vodstvo in pouk** naj ostaneta v rokah učiteljev. Namen kmečko-nadaljevalnih šol ni strokovna, izžerpna in sistematična izobrazba kmečke mladine, temveč naobrazba za poklicno življenje. Učitelj je tisti, ki pride v vsako najbolj oddaljeno vas. Učitelj ima najboljši vpogled v gospodarske in kulturne raz-

mere svojega okoliša, ker spoznava napake, ki jih delajo kmetje v poklicnem delu in prav obravnavanje napak je najvažnejša snov v kmečko-nadaljevalnih šolah. Končno se učitelj najbolj prilagodi ravni kmečke mladine, ker živi na kmetih in ker ima dnevno posla s kmečko mladino. Zato zna na najbolj preprost način razložiti najtežje probleme. Kmetijski strokovnjaki naj pa še nadalje predavajo nekatere predmete (živinorejo, vinarstvo ali slično) na vabilo voditelja šole 15 do 30 ur letno.

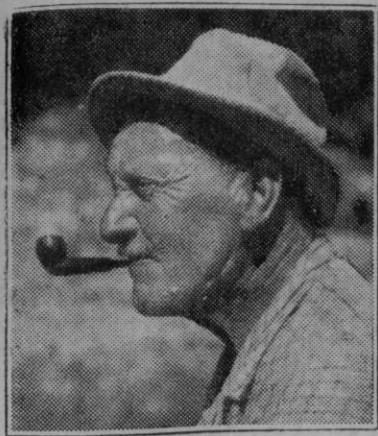
4. **Vzdrževanje kmečko-nadaljevalnih šol** naj prevzame banska uprava. Doslej je moral voditelj molelovati pri vseh mogočih ustanovah in društvih, da je mogel vzdrževati šolo. Primerno bi bilo, da bi se imenoval pri referatu kmečko-nadaljevalne šole svetovalec, ki bi dajal metodično-pedagoška navodila. Obiskal bi vse šole v banovini, kjer bi na licu mesta videl napake, ki jih delajo učitelji na šoli. Te praktične izkušnje na mnogih šolah bi dale dovolj gradiva za pravilne napotke v metodičnih tečajih. Za svetovalca bi se naj imenoval kak voditelj, ki ima dovolj strokovne naobrazbe in praktičnih izkušenj.

5. **Izobrazba učiteljstva.** Učiteljstvo je premalo strokovno naobrazeno. Z izobrazbo v kmetijskih predmetih bi moralo začeti že učiteljščice. Ker tega ni storilo, morajo to storiti tečaji. Vsak učitelj bi moral obiskovati šestmesečni strokovni in enomesečni metodični tečaj. V sedmih mesecih bi se učiteljstvo dovolj strokovno in metodično pripravilo za pouk na kmečko-nadaljevalnih šolah.

Končno bi še omenil, da bi tudi vajenci na deželi obiskovali kmečko-nadaljevalno šolo. Vajenci imajo v mestih strokovno-nadaljevalne šole, dočim ni vajencev na deželi deležen nobene izobrazbe. Ker ni strokovnih nadaljevalnih šol, bi morali vajenci obvezno posečati kmečko-nadaljevalne šole.

 Volna
A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA

† Rajku Justinu v spomin

fesor te stroke nanj za potrdilo, če je to pravo ime rastlini, tako je tudi v Beli Krajini, posvetil vso pažnjo tej znanstveni panogi. Iz Bele Krajine je prišel za nadučitelja v Vreme na Krasu, kjer je ostal le krajšje dobo, ker je bil od tam premeščen po službeni potrebi v Trebeljno. Tu je ostal daljšo dobo, ko je zopet prišel na Kras v Trnje, kamor so ga vabile prirodne zanimivosti. Tu ga je tudi zatekla svetovna vojna, a vztrajal je na svojem mestu med vojno in še 5 let po vojni, ko mu je bilo odbito italijansko državljanstvo, za katero je zaprosil. Preselil se je v Jugoslavijo v Ljubljano in bil tu upokojen 1925. Po upokojitvi je kot priznan botanik opravljal več let službo kustosa v botaničnem laboratoriju na univerzi.

Pokojni Justin se je z vsemi silami posvetil proučevanju naše flore. V ta namen je prepotoval na kolesu in peš ne le vso Slovenijo in kot vnet turist vse naše holme, gore in planine ter stikal povsod po rastlinah. Pa ne le, da je poznal dobro svojo ožjo domovino, zaneslo ga je tudi daleč preko njenih meja.

Odkril je več še prej neznanih cvetic, katerim je dal imena po slavni botaniki, nekatere pa nosijo celo njegovo ime »Justiniana« in mu bodo ohranile spomin še med poznimi rodovi. O slovenski flori je pisal v raznih svetovnih strokovnih revijah. S tem delom si je postavil najtrajnejši spomenik.

Kot stanovski tovariš je bil povsod na svojem mestu. Sicer ni iskal kakih hrupnih tovarišij, a kadar je zašel med nas, je bil jako dobrodošel družabnik in tovariš, ker je znal vedno zanimivo pripovedovati o svoji rastlinski stroki, turistiških izletih in prirodnih lepota.

V ospredje ni silil, a bil je vedno, vse življenje zvest pripadnik učiteljskih društev in ustanov. Pred leti je tudi daroval del svojih knjig sekciji knjižnici v Ljubljani.

Na njegovi zadnji poti k Sv. Križu v Ljubljani ga je spremljalo kaj veliko število njegovih znancev, prijateljev in stanovskih tovarišev učiteljev.

Tovarišu Rajku Justinu bodi ohranjen svetel spomin. P. L.

19. avgusta se je ponesrečil na vrhu Triglavu naš stanovski tovariš Rajko Justin, upokojen nadučitelj.

Tovariš Justin je bil dobro znan med starejšim učiteljskim, kakor tudi med širokimi plastmi drugih stanov, posebno pa med turisti in prijatelji narave, predvsem ljubitelji in raziskovalci naše flore. Preminul je štiri dni po izpolnjenih 73 letih.

Rojen Ljubljancan, je že kot otrok kazal zanimanje do cvetja in rastlinstva, ki ga je opazoval in trgal po bregovih ljubljanskega Gradu.

Njegovo življenje vobče je bilo nekaj posebnega, malokateremu lastnega. To se je pokazalo že za njegovih študijskih let, ko je po nekaj razredih srednje šole prestopil v Ljubljano na učiteljsko, katero je nadaljeval v Celovcu in dovršil v Kopru 1886.

Njegovo učiteljsko delovanje se je pričelo v Črnomlju. Od tu je prišel na Preloko nad Kolpo in slednjič na Štrekljevec pri Semiču. Na Preloki je imel priliko spoznati ondote uskoške šege in navade v bližnjem Marindolu in sosednjih Bojancih, kjer je opravljal tudi zasilni pouk.

Kakor že prej na učiteljsko priznan poznavalec rastlinstva, ko se je dostikrat pri obravnavi manj znanih rastlin obračal pro-

Društveni blagajnik naj vsako premostitev takoj sporoči blagajniku dotičnega društva, kamor se je član preselil. Vsak član pa, ki je spremenil svoje bivališče, se je dolžan takoj prijaviti kot član novega društva, ki naj ga javi nato sekciji v svrhu točne dostavitve stanovskih listov.

Čl. 4. Članarina se plačuje od 1. septembra do 30. junija vsakega šolskega leta. V času velikih počitnic se članarina ne pobira, temveč prejemajo člani JUU stanovske liste nemoteno dalje. Ako pristopi kdo v organizacijo v času počitnic, prejema stanovske liste s 1. prihodnjega meseca. Prispevke se plača šele s 1. septembrom.

Čl. 5. Članarina naj se nakazuje sekciji mesečno sproti, a najkasneje do 15. vsakega meseca na ta način ne bo pri društvih nobenih zaostankov.

Čl. 6. Mesečne prijave naj se dostavljajo sekciji vedno točno, a najkasneje vedno do 10. vsakega meseca. Izstop in pristop članstva velja vedno s 1. vsakega meseca, bodisi nazaj ali naprej. Le v nujnih primerih naj se javi pristop ali izstop potom dopisnice. Prijave naj bodo v vseh rubrikah številčno izpolnjene. Število v septembru izkazanega članstva se mora ujemati s številom meseca junija prejšnjega poslovnega leta z upoštevanjem v teku počitnic pristopivših in izstopivših članov. Prav tako morajo biti ostale mesečne prijave glede števila članstva v točni medsebojni številčni zvezi.

Čl. 7. Z neučiteljji poročene učiteljice ne spadajo pod točko b) mesečne prijave, temveč plačajo celotne prispevke.

Upokojenci pred uradniškim zakonom (novinci), ki prejemajo stanovske liste brezplačno na račun sklada učiteljskega naraščanja, ozir. učiteljske samoizobrazbe na predlog učiteljskega društva in po odobrenju sekcije, se vpisujejo pod točko c) mesečne prijave.

Čl. 8. V mesečni prijavi naj se pri izstopivših članih navede obnem vzrok izstopa in kraj oziroma srez premostitve. Isto tako pri pristopivših, kraj in srez prejšnjega članstva.

Čl. 9. Letni članski sezname se izpolnijo v štirih izvodih in se dostavljajo sekciji v treh prepisih. En izvod ostane pri društvu. Ti sezname morajo biti pri sekciji najkasneje do 1. oktobra. Na podlagi prejšnjega seznama ugotove blagajniki imena starih članov, brišejo izstopivše ter priprišejo nove člane, kar mora biti v skladu s številom, izkazanem v mesečni prijavi za september, in ne čakajo na poznejšo ureditev števila članstva. Tako čakanje je za medsebojno administracijo in za članstvo velika izguba in obnem posledica nerednega dostavljanja stanovskih listov.

Čl. 10. Ta poslovnik stopi v veljavo, ko ga odobri upravni in nadzorni odbor in potrdi banovinska skupščina.

— **Christofov učni zavod** v Ljubljani praznuje letos 35-letnico svojega obstoja. Zavod je bil ustanovljen že leta 1903, kot prvi slovenski trgovski učni zavod s slovenskim učnim jezikom. Po svojem ustanovitelju nosi zavod ime od ustanovitve do danes in je pod tem imenom znan širom naše domovine. Ta zavod je bil osnovan kot protitež nemški »Mahrovi trgovski šoli«. Ob 30-letnici svojega obstoja se je zavod preselil v lastno šolsko poslopje na Domobranski cesti 15. Ob 35-letnici pa bo to poslopje znatno razširjeno. Z letošnjim šolskim letom bo ta trgovski učni zavod preurejen, da bo ustrezal vsem sodobnim zahtevam modernega trgovskega šolstva.

— **Opozorilo**, Začetek oktobra vsakega leta je treba predložiti prav vsem državnim upokojencem(-kam), vdovam itd. »Prijave« zaradi prejetja pokojnine. Te tiskovine pa rabijo državni upokojenci tudi ob raznih drugih prilikah (spremembah števila rodbinskih članov, ob smrtnih primerih itd.). Iz teh vzrokov je **neobhodno potrebno**, da so prijave stalno na razpolago v vsakem kraju vsaj v eni trafiki. — **Banovinsko društvo državnih in samoupravnih upokojencev za dravsko banovino v Ljubljani** — (Wolfova ulica št. 10) je založilo to tiskovino v pravilno predpisani obliki z vsemi potrebnimi navodili. Trafikantje lahko naročijo te tiskovine z običajnim popustom. Cena za izvod 1 din. — Še neorganizirane državne upokojence pa opozarjamo, da dobe vsi društveni člani s septembrsko številko društvenega glasila »Upokojenec« po en izvod »Prijave« zastoj. V posebnem članku bodo obravnavala v tej številki vsa potrebna natančnejša navodila. »Upokojenec« izhaja vsak mesec in ga dobivajo vsi društveni člani brezplačno. Članarina znaša mesečno 3 din, ki se bo pa znižala na 2 din, čim doseže društvo 3000 članov. Danes je včlanjenih že 2920 članov. — Zadoštuje prijava pristopa po dopisnici.

— **Ključ z napisom »Učiteljska knjižnica«** se je našel na glavnem kolodvoru v Ljubljani. Dobi se na A kolodvorski policijski stražnici.

Rangna lista

Popravek.

Venturini Jožica, učiteljica v Senovem, je napredovala v VIII. skupino 17. jan. 1933. V »Učit. tov.« objavljeni rangni listi je bila pomotoma izpuščena, a brez vsakih posledic.

Splošne vesti

VAŽNO ZA BLAGAJNIKE

Blagajnike učiteljskih društev naprošamo, da se v novem poslovnem letu drže točno od banovinske skupščine odobrenega poslovnika za blagajniško poslovanje, ki je objavljen v tej številki »Učiteljskega tovariša«.

Mesečne prijave in prispevki naj se dostavljajo sekciji točno ob določenem roku, ako že ne takoj v septembru, pa gotovo v oktobru za oba meseca. Članarina sekciji znaša za redne člane s podpornim fondom mesečno 14 din, za učiteljice poročene z učitelji pa 6 din. Članarina naj se pobira v smislu poslovnika vedno vnaprej.

Članski sezname naj se spišejo letos le v dveh izvodih, enega za društvo, drugega za Beograd, ki se ga naj dostavi sekciji. Zadevne tiskovine dobe vsa društva pravočasno.

Sekciji naj se dostavi pravočasno le mesečna prijava za september z imensko navedbo vseh osebnih sprememb, bodisi pristopivših, bodisi izstopivših članov od 1. julija t. l. dalje. Primerjajoč število članstva v juniju in upoštevajoč pristopivše in izstopivše člane do meseca septembra, se mora prijava v septembru ujemati s številom članstva s prijavo za junij.

Pri dostavitvi prijave za september naj se priloži **imenski seznam** vseh v društvu z učitelji poročenih učiteljic, označenih v prijavi pod b), in včlanjenih upokojencev pod c).

Lanske dolgove naj društva izterjajo od posameznikov v mesečnih obrokih in jih naj nakazujejo sekciji v svrhu poravnave.

Naročite takoj potrebne mesečne prijave, ker bomo te dostavljali le po naročilu.

JUU — sekcija Ljubljana.

POSLOVNIK

za blagajnike sreskih učiteljskih društev JUU dravske banovine.

Čl. 1. Vsako društvo izvoli v smislu pravil svojega (-jo) blagajnika (-co), ki ima nalog, da vodi pregled članstva, urejuje blagajniške posle in pazi na to, da članarina člani točno plačujejo in jo istočasno nakazujejo sekciji in okviru prispevkov, ki jih določa vsakokratna banovinska skupščina.

Čl. 2. Članarina naj se pobira in plačuje v izogib zaostankov vedno mesečno naprej. V to svrhu naj bo na vsaki šoli društveni poverjenik, najbolje šolski upravitelj (-ica), ki odtegne tako 1. vsakega meseca ob izplačilu mesečne plače določeni prispevek in ga pravočasno izroči društvu blagajniku. Na enorazrednicah naj izvršijo to učitelj (-ice) sami, ali po dogovoru društvu blagajnik.

Čl. 3. Ker plača vsak član članarino ob začetku meseca naprej, je isti mesec član dotičnega društva, kjer je plačal, četudi se v teku meseca izseli. S 1. prihodnjega meseca pa postane član novega društva.

Kaj vse pišejo o učiteljsvu, šoli, prosveti in JUU

— **»Jasno začrtano pot imajo naši učitelji.** In iskreno je njihovo delo, nesebično je in stvarno. Ni to več stan hlapcev, kakor bi nekateri radi imeli, danes lahko pribijemo, da so učitelji kader inteligence, pri nas najvažnejše inteligence in ravno preko njih lahko mirno gledamo v bodočnost našega naroda.« Tako piše »Gruda« v svoji 8. številki, v kateri poroča o naši banovinski skupščini.

— **Učiteljsvo v obmejnih krajih.** Pod tem naslovom priobčuje »Večernik« od 27. VIII. obširen članek o učiteljskem delu ob meji. Iz tega članka posnemamo sledeče misli: Za obmejno šolstvo naj se v bodoče organizirajo brezplačni tečaji. Na teh bi morali predavati v prvi vrsti delavci s terena, t. j. učitelji, duhovniki, kmetje, delavci itd. V tečajih bi bila obravnavana gospodarska, socialna kulturna in politična vprašanja, ki so pove-

zana z našim obmejnimi ozemljem. Za nameščenje učiteljev k meji odnosno od nje mora biti odločilno objektivno mnenje o sposobnostih, ne smejo pa igrati tu nobene vloge strankarsko politični razlogi. Za večja obmejna pokrajinska področja (n. pr. Kozjaki, Slovenske gorice, Prekmurje itd.) naj bodo določeni posebni upravni organi, ki bi imeli nalogo, sistematično proučevati razmere, stalno obiskavati šole, biti učiteljem z nasveti vedno na razpolago in sploh dajati iniciativo za vsakršno delo ob meji. Med referente za obmejna področja bi morali biti poklicani predvsem tisti, ki so na meji že več let uspešno delali. Omogočiti je treba v bodočnosti tesno sodelovanje učiteljsva z vsemi pozitivnimi elementi. V prvi vrsti bi morala začeti skupno delo obmejnih učiteljev in duhovnikov; to pa v onem smislu, kakor je prikazal stvar svoječasno neik katehet v »Učiteljskem tovarišu«.

Blaž Marel:

Priporočeno pismo

Nande Krofcar se je po dvajsetletnem učiteljevanju z vso silo vrgel na spoznavanje mile domovine. Poprej je imel o vsem tem spoznavanju svoje mnenje, sedel je v prijatni vasi, obrezoval drevje sebi in ljudem, vodil posojilnico, pel s fanti, sploh, bil je nekje zakoreninjen, kakor se to pravi v novi slovensčini. Potem so mu rekli, da to ni dobro, da je za zdravje in razvoj stanu škodljivo, učitelj da je last vsega naroda, ne samo prijatne vasi sredi ravnine. Da, tisto je res, rad bi že živel v miru, pa spoznal je, da je neke vrste vojak, stisnil je zobe in šel na pot. Tri leta je hodil iz kraja v kraj, dodobra je spoznal milo domovino, ostre besede, ki jih je imel pripravljene za nekatere kričače, so splahnele, začel je o vsem soditi prizanesljivo. Ko je minulo tretje leto, je sedel nekje v Visokem bregu. Da, in ker tudi pouk zahteva spoznavanje mile domovine, je hodil z otroki na hrib, gledali so v dolino, določevali strani neba, iskali velike vasi in mesta, sploh, spoznavali so domovino.

Ko se je ob taki priliki vrnil domov, ga je sprejela žena z razgretim obrazom:

»Ježeš, pa prav danes si moral zdoma. Pismoša je prišel s priporočenim pismom.«

»Glej no, kaj pa je to takega!« je skomignil.

»Toda ni ga hotel izročiti meni. Pridi sam ponj, je rekel.«

Nande je zamahnil z roko in pljunil. Sit je bil teh pisarij. Čez čas je pa le pomislil. Prevzela ga je radovednost in je vprašal:

»Pa kakšno je bilo tisto pismo?«

»I, kakšno!« se je zavzela žena. »Kakšna pa so pisma? Zelena menda in križem kražem prevlečeno z nalepkami in naslovi.«

»Tako, tako,« je momljal Nande. »Pa ne pravim, kakšno je bilo na zunaj. Mislim, če je bilo uradno, ali je bilo naslovljeno osebno name?«

»Tako, mislim, da osebno nate,« je nedolžno rekla žena.

Nande je sedel h kosilu in jedel počasi, počasi. Kdo neki mu mora poslati priporočeno pismo? Tako daleč v hribih živi in z nikomer nima stikov, čemu tedaj priporočeno pismo?

Začela sta preudarjati z ženo, kaj bi lahko bilo. S sodnjino nimata opravkov, takih prijateljev tudi ni. Nenadoma je Nande poskočil, položil je prst na usta in dejal:

»Že vem, kaj je v pismu!«

Žena ga je pogledala začudeno. Nande se je ozrl na vse strani, kakor bi se bal, da ga kdo ne sliši, nato je zašepetal:

»Poziv, naj vložim prošnjo za premostitev.«

»Kaj ti pride na um!« je vstala žena.

»Poglej, Angelica,« je dejal Nande, »prav nič drugega ne more biti. Vidiš, spomnilo so se na naju, nemara je kdo posredoval. Tri leta se že potikava po hribih, nemara se jim je zazdelo, da bi bil še kdo drugi potreben počitka na Visokem bregu in so se odločili. Nič drugače ne more biti.«

Angelica je gledala nekam skozi okno. Da, to bi bilo nekoliko verjetno. Zahrepenela je po otrokih, ki so ostali tam daleč sredi ravnine in solza se ji je prikazala v očeh. Vendar je rekla:

»Mogoče je pa le kaj drugega.«

»Poziv za premostitev,« je trdovratno vztrajal Nande. Nič več ni mogel jesti, ves se je razburil, pot se mu je prikazala na čelu. Začel je gledati na uro. Komaj poldne je. Poštni urad v Globeli pa je odprt šele ob treh.

Vendar je poiskal palico in klobuk.

»Kaj že greš?« je dejala žena.

»Seveda,« je pokimal. »Ne morem strpeti. Končno je le prišla tista ura, da se bo nekaj izpremenilo.«

Razgret in vesel jo je ubral po bregu. Da, bila je pomlad, kakor je sploh navadna v hribih, sonce in cvetje, vonj po nečem svežem, da bi lahko zavriskal tudi stavec z razbolelimi pljuči. Nande je stopal kot dvajsetletni fant.

»Glej no,« se mu je smehljaj obraz, »vendar so se me spomnili. Dolgo je trajalo, skoraj bi že obupal. Toda v nedeljo bom zmolil očenaš zanje in če bodo v kratkem volitve, bom tudi glasoval zanje.«

Potem je začel računati, kam bo šel. Vsekakor kam v dolino, zakaj za hribe ni treba priporočenega pisma. Visoki breg je zadosti hudo mesto, še višje ga skoraj ne morejo poslati. Torej kam v dolino. Mogoče celo v ljubljene Dobravice. Da, če pomisli, da je pismo priporočeno, bi skoraj rekel, da mislijo na Dobravice. Zato mu sporočajo to tako slovesno. Popraviti hočejo krivico.

»Hm, Dobravice, Dobravice,« mu je pel korak.

To se razume, da bo šel kmalu. Kaj pa hoče čakati v Visokem bregu? Doma je pač dom in otroci že komaj čakajo. Spočetka bo sicer treba nekoliko stiskati, stroški bodo veliki, počasi se bo pa že uredilo. Malo bo treba potrpeti.

Ko je šel mimo cerkve, se je nerodno pokrižal. Tudi to je neka posebna stvar. V Dobraviceh je še vera nekako bolj domača. Tam je nedelja praznik. Tu pa...

Zamahnil je z roko in pljunil.

Ko je šel mimo župana in krčmarja Andraževca, je pomislil na njegovo pijačo.

»Le počakaj, pošljem ti sodček poštenega vina, da boš videl, kakšno pijačo imamo pri nas, da te bo sram zaradi tvoje ponarejene!«

Da, bil je radodaren in obljubljal je vse navzkriž.

Ko je prišel v Globel, je manjkalo še nekaj do treh. Dvakrat je šel skozi vas, kakor bi si hotel vse natančno ogledati, potem je zavil v krčmo.

»Četrtno pač lahko izpijem,« si je dejal, »saj danes bo praznik. Čaka me priporočeno pismo.«

Sedel je in pil. Svet se mu je dozdeval zmeraj lepši. Naposled življenje ni tako nezno, nekaj časa se človek pokori, potem pride odrešenje. To je vse pametno urejeno, da je vsaj nekaj izpremembe. Zdal mu je žal, da je nekoč klel tiste, ki so ga poslali na Visoki breg. Smehljaje je nalival vino v kozarec in pil.

Ko je spet pogledal na uro, je bila ravno tri.

»Pojdem,« je sklenil. »Prvi bom. Toda mudi se mi domov, gotovo je tudi Angelica radovedna, kam pojdeva.«

Napil se je na pošto.

»Priporočeno pismo imam,« je rekel skozi okence. Hotel je še povedati, da je v pismu poziv, naj vložijo prošnjo za premostitev v drugi, boljšji kraj, potem si je pa dejal, da je to pač njegova zasebna stvar.

Zaspana gospodična je dolgo brskala med papirji, nato mu je prinesla veliko modro pismo. Nemirno je podpisal potrdilo, nato je odšel.

Na cesti je obstal.

S tresočo se roko je počasi odprl pismo in razgrnil papir. Nato je nekoliko pobledel. Bil je poslednji opomin podjetnika Markoviča, ki mu je pripeljal pohoštvo na Visoki breg in ni še dobil plačila.

Potegnul je veter in zaplhalutal s priloženo položnico.

»Seveda,« je dejal Nande, »Angelica le ni mogla verjeti. Dosti pa le ni manjkalo, da bi bil poziv za premostitev, dosti ni manjkalo...«

—1 O Učiteljskem pokretu prinaša »Edinost« od 3. IX. informativen članek in v njem pravi med drugim tudi: Široki slovenski javnosti je manj znano gibanje, ki so ga pričeli v zadnjih letih mladi slovenski učitelji in učiteljice, zavedši si v svojem življenjskem programu težko, toda lepo nalogo, proučiti z vseh strani slovensko vas, raziskati do najtanjših podrobnosti gospodarske, socialne in kulturne osnove slovenske kmetijske (in delavske) družine ter prikazati statistično in znanstveno vzroke napredkom kakor nazadovanjem slovenske narodne, tvorne, materialne in duševne moči. Ta široko zasnovani načrt je prepredel vso našo domovino z mogočnim gibanjem, v katerem zanosno delujejo vse mlade tvorne slovenske učiteljske sile in sodelujejo z velikim požrtvovanjem tudi učitelji in učiteljice starejše generacije, spoznavši potrebo tega dela za razumevanje duhovnih osnov podeželja ter uporabivši njega izsledke posredno tudi pri šolskem delu. To mogočno gibanje deluje ravno pod imenom »Učiteljski pokret«.

—1 Gradišćanski Hrvati in koroški Slovenci. Zagrebški »Obzor« razpravlja o usodi gradišćanskih Hrvatov in nameri ukinitve njihovih šol ter pravi: »Ako bi se to zgodilo, bi izginilo 50.000 gradišćanskih Hrvatov, ki žive že stoletja na Gradišćanskem. Taka politika denacionalizacije pa nasprotuje tudi nacionalistični doktrini, o kateri izjavljajo njen prvaki, da je proti asimilaciji tujih etničnih skupin. Bila pa bi nasprotna tudi ponovnim izjavam nacionalističnih voditeljev, da se bodo spoštovala narodne pravice gradišćanskih Hrvatov in koroških Slovencev. Ker ni dvoma, ako bi se pričelo tako raznarodovanje gradišćanskih Hrvatov, bi doletela enaka usoda tudi koroške Slovence. Gotovo je, da bi izzvala taka politika denacionalizacije reakcijo v hrvatski in slovenski javnosti, a gotovo tudi v srbskem in bi bila nazadnje bolj škodljiva Nemcem kakor Hrvatom in Slovincem.« (»Večernik« od 30. VIII.)

—1 Začetek šolskega leta — začetek skrbi za mater je naslov članka v »Taboru« od 3. IX., v katerem so opisane težave staršev ob začetku šole.

—1 O novi šoli v Črnučah priobčujejo občirna poročila »Slovenski narod« 3. septembra, »Jutro« 4. septembra in »Slovenec« 6. septembra.

—1 Pri blagoslovitvi nove šole v Črnučah je govoril tudi g. ban dr. Natlačen in z nekaj krepkimi stavki pokazal na željo Slovencev po izobrazbi in napredku. Kot ban ima često priliko poslušati razna odposlanstva z dežele in je naravnost ganljivo, kako si ljudje prizadevajo za dvig šolstva in prosijo za učitelje, ki bi bili dobri vzgojitelji in modri vodniki njihovim otrokom. Iz te skrbi za izobrazbo in hoteč zadostiti ukaželjnosti svojih otrok so tudi Črnučljani vzeli nase veliko breme, ki ga jim je naložila postavitev novega krasnega šolskega poslopja. Naj bi otroci za te žrtve bili staršem hvaležni. Prav tako pa naj bi bilo hvaležno tudi učiteljstvu, kateremu ne more biti vseeno, v kakih prostorih se vrši pouk. Še bolj kot šolski otroci bi se moralo učiteljstvo zavedati težkih žrtev, ki jih slovensko ljudstvo doprinaša za ljudskošolsko izobrazbo. (»Slovenec« 6. septembra.)

Naša gospodarska organizacija

—g Zadrudnikom Učiteljske samopomoči. Zadnje dneve v avgustu vam je razposlala uprava US položnice za nakazilo članskega prispevka za 3 smrtne primere: 465—467, s. pr. Umrli so: Mally Terezija, Ljubljana; Malenšek Agata, Šmartno v Tuhinju; in Justin Rajko, Ljubljana. Samski člani plačajo po 16 din, zakonski pari pa po 31 din. Zamudnikom smo prišli tudi vse zaostanke, ki so pri nekaterih tekem počitane precej narasli. Prizadeti, storite svojo dolžnost in poravnajte vse obveznosti tekem septembra!

Učiteljska tiskarna

Nova slovenska čitanka za II. razred osnovnih šol

(»Naše knjige« — II. del: »Za vse leto«. Stavili: P. Flerč, J. Juranič, A. Skulj in E. Vranc, s slikami okrasil V. Cotič.)

Slovenska ljudska šola res že dalj časa občuti potrebo po novih čitankah, kajti sedanje, ki so izšle iz »Šolskega lista« iz let 1919. in 1920., so se pač že precej preživele. Iz učiteljskih vrst se je bolj in bolj glasno slišal klic po novih čitankah in prav ta klic je leta 1935. dal pobudo ljubljanski sekciji JUU in Učiteljski tiskarni, da sta sklicali anketo in povabili priznane slovenske šolnike na posvetovanja o novih čitankah. Šlo je zlasti za rešitev vprašanja, ali naj se predelajo sedanje čitanke ali naj se sestavijo nove. Po temeljitih, vsestranskem preudarku je anketa priporočila, da se opusti predelava sedanjih čitank in naj se sestavijo nove, ki bodo ustrezale zahtevam nove šole. Saj je takrat že izšel E. Vrančev »Projekt učnega načrta«, ki je z idejno in vsebinsko osnovo za posamezna šolska leta že tudi označil idejno in vsebinsko osnovo za čitanke. Ta Vrančeva osnova je obveljala tudi za nove čitanke, za katere pa je anketa še posebej poudarila, naj bodo sestavljene in urejene po enotnem sistemu. Predložila je, naj bodo v tem pogledu nadaljevanje Fleretove »Naše prve knjige«; ta bodi I. del novih čitank, ki naj izidejo pod skupnim imenom »Naše knjige«. Po vseh teh za-

ključkih je anketa sklenila, naj se preda sestavitve in ureditve novih čitank posebnemu redakcijskemu odboru, v katerega so bili izvoljeni: Flerč Pavle, Juranič Josip, Skulj Andrej in Vranc Ernest. Iz tehničnih in ekonomskih razlogov pa je bilo sklenjeno, da se sestavi in uredi najprej čitanke za osnovne šole ter izidejo zaporedno v razdobju leta dni.

Po triletnem vztrajnem delu redakcijskega odbora izdaja letos Učiteljska tiskarna »NAŠIH KNJIG« II. del z naslovom »ZA VSE LETO«. To je nova čitanka za drugi razred osnovnih šol, ki jo je na podlagi ugodne sodbe in priporočila Glavnega prosvetnega sveta pod S. br. 265/38 ministrstvo odobrilo kot učno knjigo z odlokom štev. IV-8878 z dne 15. junija 1938.

Imena sestavljavcev novih čitank, ki so v naši pedagoški in šolski književnosti pač dovolj znana, nam že sama jamčijo za vrednost knjige, ki jo dajemo na svetlo. Znano pa nam je tudi, da so do sedanjih poznalci in ocenjevalci knjige enodušno izjavili, da Slovenci take čitanke v naših ljudskih šolah še nismo imeli, a nekateri trdijo celo, da knjiga v marsičem prekaša celo novodobne čitanke večjih narodov, pri katerih je šolska književnost močno razvita.

Vsebinska je socialno-etično vzgojna in vzeta iz sredine, v kateri naš otrok živi, prikazuje pa v izbrani literarni obliki, odgovarjajoči duševnemu razvoju otroka, duhovno strukturo našega vaškega, delavskega in mestnega okolja in otroka v njem. Razdeljena je v neposiljene stvarne enote, za katere je dejal eden ocenjevalcev knjige, da so naravnost izvrstno navodilo učitelju za njegovo delo v šoli. Te stvarne enote navaja knjižno kazalo sledeče:

1. Zopet v šoli.
2. Šesti september.
3. Zjutraj in zvečer.
4. Brez dela ni jela.
5. Jesen prinaša svoje sadove.
6. Narodno zedinjenje.
7. Zimska radost in težave.
8. Prišla bo pomlad zelena.
9. Ko poletje srečo trosi.

Glede snovi v teh poglavjih trdijo poznalci, da je »Naša knjiga« II. del, nova čitanka za drugi razred osnovnih šol, otroška slovenska čitanka v dovršeni umetniški obliki in da jo vseskozi preveva duh domačnosti. To pa jo nareja tudi za vzgojno sredstvo, ki je primerno, da vkoreninjaja našega doraščajočega človeka v domačih tleh.

Knjigo krase mnoge umetniške risbe, ki jih je narisal z izvrstnim občutem za otroško dušo in njena nagnjenja akademski slikar Cotič Viktor.

Prepričani, da tudi s tem služimo dviganju slovenske šole, ako založimo tako knjigo, izdamo novo drugo čitanko še ta mesec in šole jo lahko začno rabiti takoj v začetku šolskega leta 1938./1939.

Cena knjigi je 16 din.

Ljubljana, 1. avgusta 1938.

UČITELJSKA TISKARNA

Mladinska matica

LISTI IN REVIIJE O POMENU MLADINSKE MATICE

Moramo priznati, da ima med vsemi književnimi podjetji edinole Mladinska matica neki stalno določeni mladinsko - književni program, smer urejevanja in organizacijo naročnikov, dočim pa izdajajo skoro vse druge založbe posamezne mladinske knjige brez dovolj utrjenega književnega in podjetniškega načrta. »Odmevi«.

Mladinska književnost je dobila v Mladinski matici — dobrega podpornika in pospeševalca.

Vinko Košak — »Ljubljanski Zvon«.

Knjižice Mladinske matice so po svoji vsebini in obliki, posebej pa še po nizki ceni prav primerne za najširše vrste naše mladine. V njenih vrstah izvršuje M. M. važno kulturno - vzgojno nalogo. »Jutro«.

Če nam bo kdo ustvaril sodobno slovensko mladinsko slovstvo, potem nam ga bo Mladinska matica. »Mladika«.

Govoriti o potrebi Mladinske matice je danes nepotrebno. Čas in praksa sta pokazala njen upravičen obstoj.

Kotnik Zorko — »Učit. tovariš«.

Mladinska matica izdaja knjige za omladino in postizava tim svojim radom velike rezultate. Medu našim izdavalčkim organizacijama svakako interesantan primjer sistematskog rada i umjetnosti. Slovenska omladinska literatura obogatila se u poslednje vrijeme mnogim odličnim izdanjima Mladinske matice, koju vode učitelji i pedagozi s neobično naprednim shvaćanjem i poduzetno. »Novosti«, Zagreb.

Mladinska matica je dokazala, da upravičeno uživa sloves resne in plodovite kulturne institucije, ki si je za umetnostno vzgojo slovenske mladine pridobila že nespornih zaslug. »Naš glas«.

Vanredno je simpatičan običaj, da se pred sam kraj šolske godine daje djaku koji polazi na dvomesečni odmor — knjiga. Mladinska matica u Ljubljani ovaj posao vrši u punom smislu reči.

»Srpski književni glasnik«.

Učiteljstvo vzgaja vojsko bravev, ki bodo najboljši vojščaki za nivo in konsum domače knjige. Tudi v tem je velika, še neocenjena zasluga Mladinske matice.

St. Kosovel — »Učit. tovariš«.

Ob smotnem delu »Mladinske matice« moramo priznati, da mladinska književnost ni več pastorka, in upamo, da se bo od leta do leta bolj razvijala. »Mentor«.

Učitelji so zgradili v Mladinski matici važno ustanovo, ki po svojih publikacijah mnogo vpliva na vzgojo slovenske mladine. Delo Mladinske matice je bogato in pomembno. »Prosveta«, (Amerika.)

Mladinska matica ima silen vpliv na sodobno mladinsko literaturo pri Slovincih. »Kulturni služba«, (Praga.)

Čovjek, koji prati omladinsku dečju književnost velikih zapadnoevropskih naroda, može mirnom savješću ustvrditi, da kvaliteta publikacije »Mladinske matice« ni malo ne zaostaja za kvaliteto pomenutih velikih naroda. »Novosti«, Zagreb.

Že danes vrši »Mladinska matica« največji del nalog v produkciji slovenske mladinske književnosti in najvažnejše je to, da dela pod določenimi strokovno - pedagoškimi vidiki. »Uhor«, Češkoslovaška.

Kakor da tekmuje sama s seboj, se nam vidi ta naša odlična mladinska knjižna založnica. Leto za letom boljša prihajajo v svet knjižna darila, ki imajo mimo zabavnega, predvsem tudi poučen in vzgojen namen, v čemer so ravno edicije »Mladinske matice« nedvomno najboljše, kar smo doslej dobili na slovenski mladinski knjižni trg. »Slovenska beseda«.

V naši državi je M. M. edina založba, ki ima leto za letom tako širok krog odjemalcev in čitateljev dobre mladinske knjige.

»Roditeljski list«.

Mladinska matica vodi strog račun o tem, kaj daje svojim malim bralcem v roke. »Književni horizonti«, Zagreb.

Knjige Mladinske matice so brez vse hvale — dragulj slovenske književnosti. »Vojni invalid«.

Knjige Mladinske matice toplo priporočamo materam, ki žele, da bero njihovi otroci zdravo, lepo čtivo. »Zenski svet«.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Tajništvo UPZ prosi vse svoje članke, da pošljejo pravočasno prijave za pevski tečaj v septembru. Tečaj se bo vršil le v primeru, ako bo dovolj prijavljen. V prihodnjem »Učiteljskem tovarišu« ter v vseh ostalih ljubljanskih dnevnikih bomo sporočili, če se bo tečaj vršil. Na tečaju se bodo sprejemali novi pevci.

Novosti na knjižnem trgu

Gustav Šilih:

Beli dvor

Slovensko mladinsko leposlovje je dobilo letošnje poletje izviren prirastek, obširen roman »Beli dvor«. Po svoji zamisli in tendenci je to eno izmed najboljših del te vrste, po obsegu pa prekaša vse ostale. Že prva poglavja pričajo, da je knjigo napisal psiholog in pedagog, ki je znal spretno združiti aktualna obmejna nacionalna, gospodarska in vzgojna vprašanja v vseskoz napetih dejanjih, polnih dramatičnih zapletljajev. Delo spada sicer v romantiko, toda posamezni opisi so tako kruto resnični, da starejšemu čitatelju, ki je preživel predvojne in vojne čase v našem severnem obmejnem ozemlju, z vso silo oživijo spomin na takratno težko, pogostoma brezupno borbo z našim narodnim nasprotnikom. Ako omenjam romantiko, ne pomeni to očitka, ampak priznanje; knjigi se s tem vrednost ne zmanjša, zlasti ker ne idealizira pretirano in skoro nima dogodkov, ki bi bili premalo motivirani. Mladini je pač najbližja romantika, ker se ji hoče živahnih dogodkov, junakov, idealov, čustvenosti.

S pedagoškega vidika je posebne vrednosti vodilna ideja — borba za izgubljeno domačijo, ljubezen do rodne grude. Glavni junak ni, kakor je običajno v spisih te vrste, junak meča ali peresa, ampak junak ustvarjajočega naprednega poljedelstva, zlasti vrtarstva in sadjarstva. Roman navdušuje k delu, ki je dndanes stvarno najbolj potrebno, namreč h gospodarski osamosvojitvi in napredku. Ne pripoveduje o lahkkih, nezasluzenih uspehih, ampak o težkem naporu, trpljenju in razočaranjih ter o jekleni volji, ki napolnila zmaga. Tak potek dejanja mladine ne odvaža od resničnega življenja k sanjarjenju, krepi pa čut pravičnosti in mladostni polet.

Dejanje se vrši v glavnem pred svetovno vojno in med vojno v kraju blizu narodnostne meje. Zato pisatelj tudi ni mogel mimo naj-sramotnejšega pojavnja v našem narodu, namreč narodnega odpadništva in mu je prisodil primerno moralno ceno. Za današnjega mladega človeka je zlasti važno opisovanje duševnosti glavnih Lovrekovih nasprotnikov Miklausina in njegovega sina Ulrika.

Za pedagoško izobraženega človeka je zanimiva duševna analiza Lovrekove notranjosti. Spretno so prikazane vse glavne razvojne faze od predpubertetne dobe do popolne moške zrelosti, tako da vidimo čisto prirodno vez med njegovo duševnostjo in zunanjimi reakcijami oz. dejanji. Kar bodo morda nekateri odrasli čitatelji zamerili, je tajinstvena, onostranska pojava tete Ane in njeno ponovno poseganje v Lovrekovo usodo.

Tudi nenadna Lovrekova omedlevica v polknovkovi pisarni nima prave motivacije. Mladino pa take reči še bolj privlačujejo in ne kvarijo vzgojne vrednosti romana.

Vloga šole in učitelja v razvoju glavnega junaka je prikazana tako, kakor se v mnogih primerih zares tudi dogaja. Dobremu učitelju daje zasluženo odlično mesto v človeški družbi. Uničujoča sodba o ljudeh, ki se ponašajo samo z denarjem in diplomami, pa utegne nakopati avtorju precej zamere. Za take odkrite besede je treba mnogo hrabrosti.

Posebno prikupljivo in lepo je v romanu prikazana erotika. Tako se zares pletejo nežne niti prve ljubezni med nepokvarjeno mladino, pričeniši z neopredeljenim notranjim nemiro preko prvega plahega sanjarjenja, iskanja in oboževanja do trdnih vezi, ko je mladi človek pripravljen tudi na največje žrtve. Taka erotika mladine ne kvari, ampak kaže, da je odnos med obema spoloma lahko plemenitejši, nego ga često slika realistična književnost, zlasti pa film. Tudi idealiziranje manj škoduje nego neolepšano opisovanje človeških strasti in zablod.

Jezik jednat in lep. Ima sicer nekoliko lokalizmov, ki pa ne motijo in bodo morda celo pomnožili besedni zaklad našega književnega jezika. »Beli dvor« zasluži, da se razširi po vsej slovenski zemlji in še daleč izven nje. F. H.

—k Koroške slovenske narodne pesmi. Klub koroških Slovencev v Ljubljani je izdal in založil drugi zvezek koroških slovenskih narodnih pesmi za eno- in dvo- in troglasen mladinski zbor in klavir. Zbirko, ki obsega 12 primerov najbolj priljubljenih kor. narodnih pesmi, je priredil Luka Kramolc ter jo posvetil monsignoru Ksaverju Mešku, velikiemu prijatelju slovenske mladine. Napevi k pesmim, katere so zapisali gg. Luka Kramolc, Marko Bajuk, Oskar Dev, Pavle Kernjak, France Marolt in Zdravko Švikaršič so zelo lahki. Del pesmi je pisan v koroškem narečju, ostale pa prilagodene knjižni slovensčini. Izdaja ima kvart format, je lepo in čitljivo pisana ter velja 24 din. Ker ima zbirka namen ohraniti pri slovenski mladini spomine na mlade tovariše na Koroškem, naj učiteljstvo in šole s pridom sežejo po izdaji ter s tem podpro tako potrebno in koristno prizadevanje Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Zbirka se dobi v vseh knjigarnah.

—k Mato Lovrak: Divlji dječak. Založilo Društvo trezvenosti »Novi život« v Zagrebu. Cena din 20,—. Obseg 114 strani. — Hrvatski mladinski pisatelj Mato Lovrak obravnava v tej knjigi vprašanje škodljivega vpliva alkoholnih pijač na mladino. V lepi in prijetni obliki se razpleta dejanje z glavno osebo, dečkom Luko, tako, da ne stopa moralna plat vsebine preveč v ospredje. Knjiga je opremljena tudi z bogatimi in zelo posrečenimi ilustracijami Andrije Mauroviča. Knjiga se naroča na naslov: Savez trezvenosti — Zagreb, Mirogojska 4.

ONE TOVARIŠE,

ki so do sedaj v posesti mojih izposojenih delovnih knjig za 1., 3. in 4. razred, vljudzo prosim, da mi jih vrnejo. Drago Bitenc, učitelj, Krško.

Ob priliki 30 letnega jubileja tovarne razposilja Goldmichel 1000 garnitur, sestoeče iz 1 orig. polnilnega peresa (25 letna garancija).

1 moderne patentne pisalke zastoj — samo proti povračilu stroškov. Lastni izdatki za carino, luksuzni in prometni davek, poštnino itd. znašajo

din 58— za 1 garnituro, din 155— za 3 garniture, kateri znesek se povzame. — Izkoristite to ugodno priliko! — Pri naročilu je treba navesti vrsto pisave: tanka, srednja ali široka.

Jugoslovansko generalno zastopstvo GOLDMICHELENGEL, MARIBOR, poštni predal 91.